ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੀ

ਬਨਾਮ

ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ

(2023 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1030)
ਅਗਸਤ 11, 2023

[ਐਸ. ਰਵੀਂਦਰ ਭਾਟ ਅਤੇ ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੱਦਾ : ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸ.411 ਅਤੇ ਸ.120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

ਸਬੂਤ – ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਬਿਨਾ ਕਿਸੇ ਸਮਰਥਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ, ਸ.411 ਅਤੇ ਸ.120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ – ਜੇ ਪਰਯਾਪਤ ਹੈ:

ਫੈਸਲਾ : ਨਹੀਂ – ਹਾਲਾਂਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਬਿਨਾ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ – ਦੋਵਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ('ਐਮ' ਅਤੇ 'ਕੇ') ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪਰ ਇਹ ਸਬੂਤ "ਖੋਜੀ ਗਈ ਤੱਥ ... ਦਰਿਆਫਤ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ.27, ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ – ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸ.411 ਅਤੇ ਸ.120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬੀ ਦੋਸ਼ ਮੁਕਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਸ.27 – ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ.27 ਅਧੀਨ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ – ਸਬੂਤੀ ਮੁੱਲ:

ਫੈਸਲਾ : ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖੋਜੀ ਗਈ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂ, ਇਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ – ਹੋਰ, ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਬਾਰੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਿਚਕਿਚਾਹਟ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।

ਸਬੂਤ – ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ – ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ:

ਫੈਸਲਾ : ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਪਰ ਜਬਤੀ ਗਵਾਹ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ – ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ – ਇਸ ਲਈ, ਜਬਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 – ਧਾਰਾ 313 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ:

ਫੈਸਲਾ : ਟ੍ਰਾਇਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਅਤੇ ਸਰਸਰੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ – ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਲੁੱਟ ਦੀ ਮੁੱਖ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਅਣਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ 'ਐਮ' ਨੂੰ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਵੇਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ – ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੇਸ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਪਰ 'ਐਮ' ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ

ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 – ਧਾਰਾ 114(ਏ) – ਧਾਰਣਾ – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਕੜੇ ਗਏ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੋਜ ਲਗੀ ਕਿ 'ਐਮ' ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਕੇ' ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ:

ਫੈਸਲਾ : ਧਾਰਾ 114(ਏ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦੀ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤੀ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ('ਐਮ') ਨੂੰ ਧਾਰਾ 114(ਏ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਧਾਰਣਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਨਾਲ, ਇਸ ਦੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਵਭਾਵ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਕਾਫੀ ਸੀ – ਇਸ ਨੇ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 120-ਬੀ – ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ('ਕੇ') ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ - ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ:

ਫੈਸਲਾ : ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਕੇਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ – 'ਕੇ' ਦਾ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ – 'ਸਾਜ਼ਿਸ਼' – ਅਰਥ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 120-ਏ. [ਪੈਰਾ 38]

ਹਰੀਹਰਨ ਕੁਰਨੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਰਾਜ AIR 1964 ਐਸ.ਸੀ. 1184 : [1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 623 – ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ।

ਕੁਪੰਡਾਸ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬੌਂਬੇ [1955] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 881; ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (2022) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 676; ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1117; ਏ ਦੇਵੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ [1997] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 720 : [1997] 4 ਸੁਪ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 591 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਹਰੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਿਹਾਰ (1995) ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 80 : [1994] 1 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 483; ਰਾਮ ਸਰਨ ਚੌਧਰੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 1080 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਪੁਲੁਕੁਰੀ ਕੋਟਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ 1946 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਪੀ.ਸੀ. 47; ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1947 ਪੀ.ਸੀ. 67; ਐਮਪਰਰ ਬਨਾਮ ਲਾਲਤ ਮੋਹਨ ਚੁਕਰਬੁੱਟੀ (1911) 13ਬੀ ਐਲ.ਆਰ. 511 ਐਸ59; ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਪਲੰਮਰ (1902) 2 ਕੇ.ਬੀ. 339 : ਐਲ.ਆਰ. ਸਿੰਗਲਟਨ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ (1924-25) 29 ਸੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਨ. 260 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1925 ਕੈਲ 501 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1030 ਆਫ 2023।

ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸੀਟ ਤੋਂ 12.10.2022 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1458 ਆਫ 2023। ਹਰਨੀਤ ਸਿੰਘ ਰੂਪਰਾਹ, ਅਮਨਕਾਂਤ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ। ਸੰਨੀ ਚੌਧਰੀ, ਜਵਾਬੀ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਦੀਪਾਂਕਰ ਦੱਤਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

1. ਇਹ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲਾਂ, ਖਾਸ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਾਲ, ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਜਬਲਪੁਰ ਬੈਂਚ ("ਹਾਈ ਕੋਰਟ", ਇਥੇ ਬਾਅਦ) ਦੇ 12ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਥੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10744 ਆਫ 2019 ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 10549 ਆਫ 2019 [ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ("ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ.", ਇਥੇ ਬਾਅਦ) ਦੀ ਧਾਰਾ 374(2) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ] ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੀ ("ਮਨੋਜ", ਇੱਥੇ ਬਾਅਦ) ਅਤੇ ਕੱਲੂ @ ਹਬੀਬ ("ਕੱਲੂ", ਇਥੇ ਬਾਅਦ) ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮਨੋਜ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ, 1860 ("ਆਈਪੀਸੀ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਰੁ. 5,000.00 ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ, ਕੱਲੂ ਨੇ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਆਪਣੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕਠੋਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਰੁ. 5,000.00 ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਡਿਫਾਲਟ ਸਜ਼ਾ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

2. ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ 28ਵੀਂ ਨਵੰਬਰ, 2019 ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਸ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ("ਐਸ.ਐਲ.ਪੀਜ਼", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 12ਵੀਂ ਅਕਤੂਬਰ, 2022 ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਨਾਮਤ: ਸੁਲੇਮਾਨ, ਆਰਿਫ ਅਤੇ ਜਾਹਿਰ, ਦੀਆਂ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀਜ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ, ਦੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀਜ਼ 'ਤੇ 06ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2023 ਨੂੰ ਅਧੀਨਸਥ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

3. ਇਹ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਾਰੀਖਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਦਦ ਹੇਠ, ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਦੋਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4. ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ, ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-18 ("ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ 14ਵੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ, 2010 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 1:30 ਵਜੇ, ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਘੰਟੀ ਵਜਾਈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ, ਪੀਡਬਲਯੂ-8, ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਿਆ, ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਪਿਸਤੌਲ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨੌਕਰ ਦੇ ਹੱਥ ਅਤੇ ਪੈਰ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਲਾਕਰ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਚਾਂਦੀ ਅਤੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗਹਿਣੇ, ਨਕਦੀ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕੀਤੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ 2:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰਹੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਏ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਲਗਭਗ 4:30 ਵਜੇ ਚਾਰ ਅਣਜਾਣ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 394 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

5. ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ("ਆਈ.ਓ.", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਨੋਜ ਖਿਲਾਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦੇ ਗਹਿਣੇ ("ਵਸਤੂਆਂ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ

ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵੇਚੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਰੱਖਣ ਦਾ ਚੋਣ ਕੀਤਾ। ਨਤੀਜਤਨ, ਉਸ ਨੂੰ 9ਵੀਂ ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਵਸਤੂਆਂ ਆਈ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਨਾਂ – 9ਵੀਂ ਮਈ, 2010 ਅਤੇ 21ਵੀਂ ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। 9ਵੀਂ ਮਈ, 2010 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ ਉੱਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-16 ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-5 ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ, 21 ਮਈ, 2010 ਦੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੀਮੋ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਹਨ ਜ਼ਬਤ ਗਵਾਹ PW-11 ਅਤੇ PW-6। ਪਛਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੀ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.-19, ਤਹਿਸੀਲਦਾਰ, ਦੁਆਰਾ 15 ਜੁਲਾਈ, 2010 ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਰਾਈਵਰ, ਕੱਲੂ ਵਿਰੁੱਧ ਦੋਸ਼ ਹਨ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਲਈ। ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤੱਕਰਤਾ ਕੋਲ ਕਾਫੀ ਰਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੀਮਤੀ ਗਹਿਣੇ, ਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ; ਇਸ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਾਅਦ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ ਲੁੱਟ ਦੀ ਵਾਰਦਾਤ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ।

6. ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਇਲਜ਼ਾਮਨਾਮਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਹੇਠਾਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ:

ਜਾਹਿਰੁਦੀਨ
ਧਾਰਾਵਾਂ 450, 394, 397, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25(1-ਬੀ), ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 ("ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)

ਆਰਿਫ
ਧਾਰਾਵਾਂ 450, 394, 397, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਧਾਰਾ 25(1-ਬੀ), ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ, 1959 ("ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ)

ਸੁਲੇਮਾਨ
ਧਾਰਾਵਾਂ 450, 394, 397, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਕੱਲੂ
ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਮਨੋਜ
ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਹੋਣ ਉੱਤੇ, ਇਲਜ਼ਾਮ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਸਮੇਤ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਕਸੂਰ ਦੱਸਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

7. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਚਾਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਸੁਲੇਮਾਨ, ਆਰਿਫ, ਅਤੇ ਜਾਹਿਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਪਰ ਚੌਥਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ, ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਚੌਥਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਬਾਲਗ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਮਲਾ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਬਾਲਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਘਟਨਾ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਸੋਨੀ ਬਨਾਮ ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ

ਮਨੋਜ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਖਰੀਦੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ।

8. ਮੌਖਿਕ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਪਰਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ

ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ:

9. ਮਨੋਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ: ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ, ਜੋ ਮਨੋਜ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਮੈਮੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ("ਸਬੂਤ ਐਕਟ", ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ) ਦੀ ਧਾਰਾ 114 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਹ ਯਾ ਤਾਂ ਚੋਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਬ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ।" ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਨੋਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਸਹਾਇਕ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਮਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮਨੋਜ ਨੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਆਇਆ। ਇਹਨਾਂ ਸਮੂਹ ਕਾਰਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦਿੱਤਾ।

10. ਜਿਹਨਾਂ ਤੱਕ ਕੱਲੂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ: ਪਹਿਲਾ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਹਿੰਦ ਦੁਆਰਾ 12ਵੀਂ ਮਈ, 2010 ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚੋਂ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ (ਕੱਲੂ) ਘਰ/ਰਪਤ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਤੂਸ ਰੱਖੇ ਸਨ; ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੌਰਾਨ, ਕੱਲੂ ਨੇ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਅਲਮਾਰੀ ਵਿੱਚ 3,00,000 ਰੁਪਏ ਰੱਖੇ ਸਨ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਕੱਲੂ ਨੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜਿਸ਼ ਰਚੀ ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਜੋ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯਾਬ ਹੈ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਅਤ ਇਕਲੌਤੇ ਜੱਜ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ; ਇਸ ਲਈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਨੋਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਚੋਰੀ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਿਘਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨੋਜ, ਜਾਣਦਿਆਂ ਕਿ ਸਮਾਨ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ। ਕੱਲੂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ 3,00,000 ਰੁਪਏ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

12. ਮਨੋਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉਲਟਾਉਣ ਲਈ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ:

a) ਸਾਰੇ ਚਾਰ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ (PW-5, PW-6, PW-11, ਅਤੇ PW- 16) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤੀ/ਰਿਕਵਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਮਨੋਜ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲੇਖ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੋ। ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

b) ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਖਾਮੀਆਂ ਸਨ ਲੇਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਤੋਂ

ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਨੁਕਸ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ PW 19. ਤੋਂ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮਨੋਜ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 114 ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਪਛਾਣ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ।

ਸੀ) ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨੋਜ ਦਾ ਬਿਆਨ ਧਾਰਾ 313, ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਾਧਾਰਣ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਸਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਇਹ ਮਨੋਜ ਖਿਲਾਫ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਪਰੀਤ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਲਈ ਪੁੱਛਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਚੂਕ ਹੈ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਇੱਕ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੋਜ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

d) ਮਨੋਜ ਨੂੰ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਲਈ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਕਸਰ "[ਮਨੋਜ] ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਉੱਥੇ ਜਾਣ ਅਤੇ ਗਹਿਣੇ ਤੌਲਣ, ਪਛਾਣ ਆਦਿ ਲਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ।" ਮਨੋਜ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 313, ਸੀ.ਆਰ. ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੀਵਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਝਦਾਰੀ ਭਰਪੂਰ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

e) ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸੁਤੰਤਰ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ।

13. ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮਨੋਜ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਮਨੋਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

14. ਜਵਾਬਦੇਹ/ਰਾਜ ਲਈ ਉਪਸਥਿਤ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾ ਅਤੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਖਾਮੀਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਮਨੋਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ।

15. ਕੱਲੂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਬੇਨਤੀਆਂ:

a) ਕਥਿਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕੱਲੂ ਵੱਲੋਂ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਧਾਰਾ 120-ਏ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ., ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

b) ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕੱਲੂ ਖਿਲਾਫ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਇਲਜ਼ਾਮ। ਉਸ ਦਾ ਯਕੀਨ ਸੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਉਹ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਸੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਹਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਜੋ ਕਿ ਕੱਲੂ ਨੇ ਵਰਤਿਆ ਇੱਕ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣਨਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਐੱਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ, ਇਸਤਗਾਸਾ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.

ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ; ਇਸ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਇਹਨਾਂ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ.

c) ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦਰ ਬਹਿਰੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਰਾਮ ਸ਼ਰਨ ਚਤੁਰਵੇਦੀ ਬਨਾਮ ਮਧਿਆ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਭੌਤਿਕ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਟੋਪੰਦਾਸ ਬਨਾਮ ਬੰਬਈ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਕੇਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਕੱਲੂ ਹੀ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੈਕਸ਼ਨ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਇਸੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਕੱਲੂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ।

d) ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ, ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਛੱਡਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ।

16. ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

17. ਜਵਾਬਦੇਹ/ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚੁਕਾਈ ਗਈ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੱਲੂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਕਾਰਨ, ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਕੀਤੀ।

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਖੋਜ

18. ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਗਏ ਤਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

19. ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਦੋ ਰਾਇਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।

ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ

20. ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ, ਗਹਿਣੇ ਆਦਿ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਕਾਫੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮਨੋਜ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਲੇਮਾਨ ਅਤੇ ਜਾਹਿਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ ਜਿਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਵੇਚਣ ਦੀ ਗੱਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਜਿਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 27, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ, ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੱਲੂ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਹਿਦ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਤੋਂ 3,00,000.00 ਰੁਪਏ ਦੇਣ ਅਤੇ ਆਪਣੇ

ਘਰ/ਅਤਪਰਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਪਿਸਤੌਲ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕਾਰਤੂਸ ਸਟੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕਬੂਲਨਾਮਾ ਕੀਤਾ।

21. ਇੱਕ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: ਕੀ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਿਨਾ, ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਮੰਨੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੰਭਵ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕ ਵਜੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਰ ਬਿਨਾ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

22. ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 27, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਵੱਲ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਲੁਕੁਰੀ ਕੋਟਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮੈਦਾਨ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੌਤਿਕ ਵਸਤੂ, ਇਸ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਦੀ ਥਾਂ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ:

"ਮੁਸ਼ਕਿਲ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਖੋਜੇ ਗਏ ਤੱਥ ਇੱਕ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 27 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਐਸਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਕੋਈ ਔਚਿਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਜੋ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 26 ਦੁਆਰਾ ਵਰਜਿਤ ਇੱਕ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ। ਉਹ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਛੱਡ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਸਤੂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਛੁਪਾਉਣਾ ਦੋਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸਬੂਤ ਦੀ ਸ਼੍ਰ◌ੰਖਲਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕੜੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਕੜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਮੰਨਿਆ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਪਵੇਗਾ।"

23. ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਸਬੂਤੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵੀ ਸੈਟਲ ਹੈ; ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਸਮਰਥਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਏ ਗਏ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਲਾਲਤ ਮੋਹਨ ਚੁਕਰਬਰਟੀ ਵਿੱਚ, "ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ।" ਹਰੀ ਚਰਨ ਕੁਰਮੀ ਬਨਾਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਬਿਹਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੇ ਤਰੀਕੇ 'ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕੀਤਾ:

13. ...ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕੇਸ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਹੋਵੇ ਜਿਥੇ ਅਭਿਯੋਗ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ 'ਤੇ ਦੂਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਚਿਤ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਸਬੂਤ ਸੰਤੋਸ਼ਜਨਕ ਲੱਗਣ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਵੱਲ ਮੁੜਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਲਈ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

24. ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਖਾਮੀਯੁਕਤ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਪਲਟਾਇਆ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਨਿਰਭਰਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

24. ...ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਕਿ ਬਰਤਨ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰਤਨ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸਨ। ਬਰਤਨਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਵੇਚਣ ਦੀ ਸਚਾਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ। ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਮੈਨਸ ਰੀਆ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਤੱਤ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਸਬੂਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਵੈਨਿਸ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰੇਟੀਆਨੋ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ

ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, "ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਕੁਝ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ।" [ਵਿਲੀਅਮ ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ, ਵੈਨਿਸ ਦਾ ਵਪਾਰੀ, ਐਕਟ । ਸੀਨ 1]।

25. ਹੁਣ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਵੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਈ.ਓ. ਨੂੰ ਮਨੋਜ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਤੋਂ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਦੋ ਵੱਖਰੇ ਪਹਿਲੂ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋਰ ਉਪਲਬਧ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਵੀਕਾਰਯ ਹੁੰਦੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦਿੰਦੇ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਸਬੂਤ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਂਦੇ। ਜਦਕਿ ਮਨੋਜ, ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਈ.ਓ. ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਬਰਾਮਦਗੀਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਅਗਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ।

26. ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ ਮਨੋਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਆਮ ਸੰਸਕਰਣ, ਯਾਨੀ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 5, 6, 11 ਅਤੇ 16, ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਦਰਗਾਹ' ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਮੈਮੋ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਹੇ ਗਏ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 5, 6, 11 ਅਤੇ 16 ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਜ਼ਬਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਖੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

27. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

18. ਪਰ ਜੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ — (i) ਪੁਲਿਸ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਨੈਲਸਨ ਦੀ ਅੱਖ ਮਾਰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਥਿਊਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਛੇਦ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਬਾਰੇ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਬਾਰੇ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਤਾਸ਼ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਭਿਯੋਗ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਵੀ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਚੁਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦਾ ਸੰਸਕਰਣ ਜੋ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ।

28. ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵੱਲ ਝੁਕਾਅ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਧਾਗਾ ਹੈ ਜੋ ਢੀਲੇ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਦੇ, ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ ਜ਼ਬਤੀ ਝੂਠੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਚਾਰੇ ਆਜ਼ਾਦ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਐਸ 5, 6, 11, ਅਤੇ 16), ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਨੋਜ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ/ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਆਈ.ਓ. ਦੀ ਜ਼ਬਤੀ 'ਤੇ ਅਕੇਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਨਾਲ

ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਨਵਿੰਸਿੰਗ; ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 27, ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਿਕਵਰੀਆਂ ਨੂੰ, ਇਸ ਲਈ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

29. ਕੱਲੂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਅਸੰਗਤਤਾ ਆਈ.ਓ. ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਆਈ.ਓ. ਨੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ, ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜਹਿੰਦ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸੇ ਉੱਤੇ, ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ (ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ-ਰੁਪਏ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲ) ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਨੂੰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ

ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਬਤੀ ਪੰਚਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਜ਼ਾਰ-ਰੁਪਏ ਦਾ ਨੋਟ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਧਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲੂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਰਿਕਵਰੀ ਉੱਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤੀ ਗਵਾਹ ਕੌਣ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ 3,000.00 ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ, ਜੋ ਗਿਰਫ਼ਤਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਤੀ ਦੇ ਗਵਾਹ ਸਨ, ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਜਹਿੰਦ, ਆਰਿਫ ਅਤੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਸਬੂਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਮਨੇਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਕੋਈ ਵੀ ਸਬੂਤ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

30. ਇਹ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਮਨੇਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਜੋੜਨ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੁਲਾਸੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਕਵਰੀ ਸੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰ ਇਹ ਸਬੂਤ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, "ਖੋਜੀ ਗਈ ਤੱਥ ... " ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 27 ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕਿਸਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਧਾਰਾ 313, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਬਿਆਨ

31. ਮਨੇਜ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਖਾਮੀ ਉਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 313, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਢੰਗ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਨੇਜ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਲਈ ਸਵਾਲ ਕਿਵੇਂ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 313, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਉੱਤੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕਿਰਣ ਅਤੇ ਸਤਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਪਰ ਬਲਕਿ ਉਹ ਕਿਸ ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।

32. ਮਨੇਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 313, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਰਸਮ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਣਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੱਖ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵੀ ਸਵਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਜਾਏ, 14 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2010 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੁੱਖ ਲੁੱਟ ਦੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਬੇਤੁੱਕੇ ਅਤੇ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ, ਭਾਵੇਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਕਥਿਤ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਲੁੱਟੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮਾਮਲਾ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ, ਪਰ ਮਨੇਜ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਮਨੇਜ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ

33. ਮਨੇਜ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 411, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਹੇਠਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:

ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ।—ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੀ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਾਲ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ।

34. ਹੇਠਲੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੇਜ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਧਾਰਾ 114 (ਏ), ਸਬੂਤ ਐਕਟ, ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਚੋਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਲੇਖ, ਇਸ ਦੇ ਚੋਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 411, ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸੀ। ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਉਪਬੰਧ ਅਧੀਨ ਜੁਰਮ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 114, ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦਾ ਚਿੱਤਰ (ਏ) ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸਾਰੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"114. ਅਦਾਲਤ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। — ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਭਵ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ, ਕੁਦਰਤੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਅਤੇ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਖਾਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ। ਅਦਾਲਤ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ — (ਅ) ਕਿ ਜੋ ਵਿਅਕਤੀ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਲਦੀ ਬਾਅਦ ਚੋਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਯਾ ਤਾਂ ਚੋਰ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਮਾਨ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ।"

35. ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰੇ ਬਿਨਾਂ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਕੀ ਕਾਰਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਏ ਦੇਵੇਂਦਰਨ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ:

20. … ਕੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114, ਉਦਾਹਰਣ (ਅ) ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਮਾਲਕ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਇਸ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ, ਘਟਨਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਵਿਚਕਾਰ ਦਾ ਅੰਤਰਾਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਕਾਰਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

36. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 114(ਅ) ਅਧੀਨ ਤੱਥ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਠੋਸ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਸਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦਾਹਰਣ ਹੈ ਕਿ ਕਿਉਂ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਟਾਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਮਨੋਜ ਦੀ ਸਜ਼ਾ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਬੇਤੁਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇੱਕ ਸੁਨਿਆਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਅਤੇ ਜਵੇਹਰਾਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 114(ਅ) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

37. ਇਸ ਮੋੜ 'ਤੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲੈਂ ਕਿ ਮਨੋਜ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਵਾਕਈ ਚੋਰੀ ਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 411 ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ; ਜੋ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਮਾਨ ਚੋਰੀ ਦਾ ਸੀ। ਅਭਿਯੋਗ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਚਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿ ਮਨੋਜ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਲੇਖਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਸਨ।

ਕੱਲੂ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ

38. ਇਹ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਪੰਜ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਕੇਵਲ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਹੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਅਧੀਨ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ: ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਅਕੇਲਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਲੈਕ ਦੀ ਲਾ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ (8ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਵਿੱਚ ਹੈ, 'ਸਾਜ਼ਿਸ਼' ਇੱਕ "ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ

ਮੰਸ਼ਾ, ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਵਿਵਹਾਰ ਜੋ ਸਹਿਮਤੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ"। ਧਾਰਾ 120-ਏ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਨ—ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਅੰਜਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੈ। ਦ ਕਿੰਗ ਬਨਾਮ ਪਲੰਮਰ ਵਿੱਚ, ਕਿੰਗ ਦੀ ਬੈਂਚ, ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਬਰੂਸ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕੋ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਫਿਰ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਬਚਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਇੱਕ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੈਧ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। (ਪੰਨਾ 343)

39. ਜੀ. ਸਿੰਗਲਟਨ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ-ਐਮਪਰਰ1 ਵਿੱਚ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ:

ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹੁਣ ਅਚ੍ਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੈਟਲ ਹੋਇਆ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਦੋਵੇਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਪੰਨਾ 265)

40. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਟੋਪੰਦਾਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

14. … ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 ਖਿਲਾਫ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ 1 ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਥਿਤ ਸਾਂਝੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਾਰ ਦੋਸ਼ੀ 2, 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲਈ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

41. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਕੱਲੂ ਦੀ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਸਾਦੇ ਕਾਰਨ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਾਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਕੇਲਾ ਸਾਜਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲੂ ਅਤੇ ਸਹ-ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਕੱਲੂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੂੰ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਾਜਿਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ।

ਨਿਸਕਰਸ਼

42. ਪੂਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਖਾਮੀਆਂ ਵਾਲੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ, ਅਮਰੀਕੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਡੈਨੀਅਲ ਜੇ. ਬੂਰਸਟਿਨ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਉਚਿਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਖੇਪ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ: "ਸੱਚੀ ਖੋਜ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਅਗਿਆਨਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਭ੍ਰਮ ਹੈ"।

43. ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿਚ, ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਦੂਰ ਦੀ ਕੌੜੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਭ੍ਰਮਾਤਮਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

44. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਸਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੋਜ ਅਤੇ ਕੱਲੂ ਅਜੇ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚਾਹੀਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਰਿਹਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

45. ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate